

Rigsombudsmanden på Færøerne

Tórshavn, den 1. april 2025

Orientering nr. 07/2025

Uenighed i partierne i landsstyret om flere større sager

Uenighed blandt koalitionspartierne om flere større sager i Lagtinget, herunder liberalisering af elforsyningen, ændring af fiskeriloven og spørgsmålet om at opsætte overvågningskameraer, afdækker, at fælles fodslag i landsstyrekoalitionen er udfordret. Politisk iagttagelse Beinta Løwe tilkendegiver i interview med KVF, at sagerne er udtryk for frustration over det interne samarbejde på tværs af alle partier i landsstyrekoalitionen, hvor hver enkelt partis politiske ståsted og holdning til de konkrete sager i stigende grad udfordrer samarbejdet. Hun forventer, at jo tættere man kommer på valget til Lagtinget, der skal afholdes senest den 8. december 2026, jo flere særudmeldinger vil de enkelte medlemmer af koalitionen have interesse i at komme med, og jo vanskeligere bliver det at opnå enighed i koalitionen. Situationen er ikke kommenteret offentligt af forpersonerne for koalitionspartierne.

Hvem ønsker færingerne som lagmand efter kommende lagtingsvalg?

En vælgerundersøgelse, som Spyr.fo foretog den 13. marts 2025 for mediet Blaðið Vikuskifti blandt 500 personer (se Orientering nr. 6/2025), omfatter også spørgsmålet om, hvem der skal være lagmand efter det kommende valg til Lagtinget. Her peger 28,9 pct. af de adspurgte på Fólkaflokkurins formand Beinir Johannesen. 22,5 pct. peger på den nuværende lagmand, Javnaðarflokkurins formand Aksel V. Johannesen. 21,1 pct. peger på Sambandsflokkurins formand, tidligere lagmand Barður á Steig Nielsen og 15,4 pct. peger på forkvinde for Tjóðveldi Sirið Stenberg.

Lagmanden: Vi støtter Grønland

Lagmand Aksel V. Johannesen udtalte den 24. marts 2025 til KVF, at landsstyret støtter Grønland. Udtalelsen faldt i forlængelse af, at daværende formand for Naalakkersuisut Múte B. Egede den 23. marts 2025 appellerede til allierede lande om klart og tydeligt at støtte Grønland og sige fra over for det pres, som USA's regering udøver over for Grønland, bl.a. ved at højtstående repræsentanter fra USA igen ville besøge Grønland. Lagmanden tilkendegav endvidere, at han godt kunne forstå Múte B. Egedes appel, og at der ikke er tvivl om, at Færøerne og Danmark står sammen med Grønland. Samtidig påpegede lagmanden, at det samarbejde, som Færøerne har haft med USA både under Biden-regeringen og under præsident Trumps første periode, har været godt, og han tilføjede: *"Og vi har fortsat et godt samarbejde med USA"*.

Lagmanden oplyser i en pressemeddelelse den 31. marts 2025, at han i en telefonsamtale samme dag har ønsket Grønlands tiltrædende formand for Naalakkersuisut, Jens-Frederik Nielsen tillykke med valget og

dannelsen af Naalakkersuisut. *”Vi havde en god samtale, hvor vi bl.a. drøftede situationen i Grønland, og i hvilket omfang samarbejdet mellem Færøerne og Grønland kan styrkes og udvikles i de kommende år. Det er vigtigt for mig at sige direkte til regeringen i Grønland, at Færøerne står side om side med Grønland, og at det grønlandske folk – og ingen andre – har retten til at træffe beslutning om Grønlands fremtid,”* udtaler lagmanden.

USA's fremfærd over for Grønland dækkes tæt af færøske medie, hvor bl.a. iagttagere og eksperter udtaler sig, mens de færøske politikere, der kommenterer sagen, i udgangspunktet bruger sociale medier.

Færingers holdning til USA og NATO

Den vælgerundersøgelse, som er omtalt ovenfor, omfatter også et spørgsmål om, hvorvidt respondenter mener, at USA, med Donald Trump som præsident, er en sikkerhed eller en trussel for Færøerne. Af dem, der besvarede dette spørgsmål, svarede 54 pct. ”en trussel”, mens 9 pct. svarede, at USA er ”en sikkerhed”. 36 pct. svarede ”hverken en sikkerhed eller en trussel”. 16 pct. besvarede ikke spørgsmålet.

I samme vælgerundersøgelse blev der stillet spørgsmål om, hvorvidt respondenter mener, at Færøerne (sammen med Danmark) fortsat skal være en del af NATO. 93 pct. af de adspurgte, der havde en holdning til spørgsmålet, svarede ja til fortsat færøsk medlemskab af NATO, mens 7 pct. svarende nej. 10 pct. besvarede ikke spørgsmålet.

Reformråd skal arbejde med omstruktureringer af den offentlige sektor

Som omtalt i Orientering nr. 5/2025 præsenterede Búskaparráðið (Færøernes økonomiske råd) den 3. marts 2025 sin forårsrapport med overskriften ”Indikationer på lavere vækst og behov for reformer”. Búskaparráðið anbefaler i lighed med tidligere år, at de politiske myndigheder igangsætter reformer bl.a. mhp. at bremse væksten i den offentlige sektor og gøre Færøernes økonomi mere holdbar. Blandt andet anbefaler Búskaparráðið at satse mere på større institutioner inden for folkeskole-, social- og ældreområdet. Landsbanki Føroyar (Færøernes Landsbank) anbefaler i en artikel den 24. marts 2025, at landsstyret nedsætter et udvalg til at udarbejde en detaljeret rationaliseringsplan for alle de store velfærdsområder. *”Enbudsomkostningerne skal sænkes, ellers vil de samlede offentlige udgifter fortsætte med at stige uafbrudt i de kommende mange år,”* skriver Landsbanki Føroyar.

Direktørerne fra fire af de store offentlige institutioner på Færøerne (Gjaldstovan (Færøernes Statistik), TAKS (Færøernes skattevæsen), Sjúkrahúsverkið (Sygehusvæsenet) og Almanna-verkið (Socialvæsenet)) har for et år siden i lyset af Færøernes udfordringer med økonomisk holdbarhed anbefalet tiltag om reformer af den offentlige sektor over for landsstyret uden herefter at høre videre.

I et interview i KVF den 20. marts 2025 oplyste lagmanden, at de fire direktørers anbefalinger er taget alvorligt, og at han er enig med både dem og Búskaparráðið i, at Færøerne har udfordringer med den økonomiske holdbarhed. Der er i lyset af udviklingen i alderssammensætningen bl.a. behov for at forhøje pensionsalderen og for at trimme driften af den offentlige sektor mhp., at den bliver billigere at drive. Landsstyret er ved at forberede, at der nedsættes et reformråd, som skal forankres i en reformafdeling i Fíggjarmálaráðið (landsstyreområdet for finansanliggender). Arbejdet, der bl.a. vil involvere centrale departementschefer og ledere af offentlige institutioner, forventes at blive indledt inden sommer.

Føroya Arbejdsgevarafelag (Færøernes Arbejdsgiverforening) hilser tiltaget velkomment. I en pressemeddelelse den 24. marts 2025 udtaler foreningen om det kommende arbejde bl.a.: *”Det politiske system må have mod til at evaluere antallet og størrelsen af offentlige embeder, da det er tydeligt, at en stor del af ressourcerne i de små embeder går til administration.”* “[Det] er også nødvendigt at revurdere grænsefladerne mellem den kommunale sektor og landet i den forbindelse.”

I forbindelse med den vælgerundersøgelse, der er omtalt ovenfor, stilles der også spørgsmål om, hvor bekymret respondenterne er for at blive påvirket af en finansiel krise inden for de kommende fem år. 15 pct. svarede, at de er “meget bekymrede”, 38 pct. at de er “bekymrede”. 14 pct. er “lidt bekymrede” og 5 pct. er “slet ikke bekymrede”. Formand for Búskaparráðið Johnny í Gróttinum udtalte til KVF den 30. marts 2025, at han selv ville svare “ikke bekymret”, bl.a. fordi den færøske finanssektor er betydeligt stærkere end under fx den seneste finanskrisen. Han tilføjede, at det kan anses for et sundhedstegn, at de færøske husholdninger med et femårigt sigte er opmærksomme på, at der kan opstå en økonomisk krise.

Ny direktør for Kringvarp Føroyar (KVF) – Færøernes Radio og TV

KVF oplyser i en pressemeddelelse den 31. marts 2025, at bestyrelsen for KVF har ansat Magnus Dam som direktør for KVF. Magnus Dam er uddannet journalist fra Danmarks Journalisthøjskole og jurist fra Københavns Universitet. Magnus Dam var juridisk rådgiver i Tórshavn kommunes lovaftandling fra 2007 til 2018, og siden 2018 har han været afdelingsleder i ledelsessekretariatet i Tórshavn Kommune. Fra 2000 til 2006 arbejdede han som journalist på Sosialurin og i KVF. Magnus Dam tiltræder stillingen, der er tidsbegrænset til fem år, den 1. maj 2025.